॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ॥

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगांव.
सिलॅबस [जुन, १९९१ पासून]
Marathi Content cum Methodology
मराठी आशयासह अध्यापन पध्दती.

उद्दिष्टे.

[१] मातृभाषेचे महत्व समजून घेण्यास प्रशिक्षणार्थ्यांना मदत करणे.
[२] मराठी मातृभाषेची जडणघडण व तिचा विकास समजून घेण्यास प्रशिक्षणार्थ्यांना साहाय्य करणे.
[३] मराठी मातृभाषा म्हणून शिकविण्याची उद्दिष्टे समजून घेण्यास प्रशिक्षणार्थ्यांना मदत करणे.
[४] मराठी मातृभाषेचे माध्यमिक शिक्षणातील स्थान, अभ्यासक्रम आणि प्रचलित पाठ्यपुस्तके यांची माहिती मिळवून त्यांचा सूक्ष्म अभ्यास करण्यास प्रशिक्षणार्थ्यांना प्रवृत्त करणे.
[५] माध्यमिक शाळेत मराठी मातृभाषेचे अध्यापन करण्यास आवश्यक कौशल्यांचा विकास प्रशिक्षणार्थ्यांत करणे.
[६] मराठी मातृभाषेबद्दल आणि अध्यापनाबद्दल प्रशिक्षणार्थ्यांना अभिवृत्ती निर्माण करणे.
[७] मराठीतील विविध गद्य आणि पद्य वाङ्मयप्रकारांचा आणि लेखक – कवींचा स्थूल परिचय करून घेण्यास प्रशिक्षणार्थ्यांना उत्तेजन देणे.
[८] मराठी अध्यापन परिणामकारक व यशस्वीपणे करण्यास प्रशिक्षणार्थ्यांत समर्थ करणे.

विभाग पहिला.

मातृभाषेचे महत्व आणि मराठी भाषेचे स्वरूप.

[अ] मातृभाषेचे शैक्षणिक महत्व
मातृभाषा मराठीचे माध्यमिक शिक्षणातील स्थान.
[आ] मराठी भाषेचे स्वरूप – १] मराठीची जन्मकथा २] मराठीचे कालिक भेद
३] मराठीचे प्रांतिक भेद ४] प्रमाणभाषा आणि बोलीभाषा.
[इ] मातृभाषा म्हणून मराठीच्या अध्यापनाची उद्दिष्टे.
१] व्यापक उद्दिष्टे २] भाषिक कौशल्यांचा विकास
३] वर्ग अध्यापनाची उद्दिष्टे आणि स्पष्टीकरणे.
[ई] १] माध्यमिक शाळांतील मराठी मातृभाषेचा अभ्यासक्रम. २] पाठ्यपुस्तकांच्या निकषांचा परिचय आणि प्रचलित मराठी मातृभाषेच्या पाठ्यपुस्तकांचा समीक्षणात्मक अभ्यास.

विभाग दुसरा.

भाषाभूत आशय आणि अध्यापन पध्दती.

[अ] गद्य

[१] इयत्ता ८ वी ते १० वी च्या मराठी मातृभाषेच्या पाठ्यपुस्तकात आलेल्या वाङ्मयप्रकारांची व लेखकांची स्थूल ओळख.
[२] गद्य अध्यापनाचे हेतू
विविध वाङ्मयप्रकारांच्या अध्यापनाची दिशा–
वैचारिक गद्य आणि ललित गद्यातील फरक आणि त्यांच्या अध्यापनाची दिशा.

[आ] <u>पद्य</u>

[१] इयत्ता ८ वी ते १० वी च्या मराठी मातृभाषेच्या पाठ्यपुस्तकात आलेल्या काव्यप्रकारांची आणि कवींची स्थूल ओळख.

[२] कवितेच्या अध्यापनाचे हेतू.
मध्ययुगीन [संतांचे] पंडितांचे आणि शाहिरांचे मराठी कविता आणि आधुनिक कवितेचे अध्यापन.
कवितेच्या पाठांतराचे महत्त्व.

[इ] <u>व्याकरण</u> –

[१] १] वर्णविचार – २] शब्दविचार ३] वाक्यविचार ४] शब्दसिद्धी
५] गद्य व पद्य यातील फरक –
इयत्ता १० वी पर्यंतच्या अभ्यासक्रमातील अक्षरगणवृत्ते, मात्रावृत्ते, छंद आणि अलंकार, वाक्प्रचार आणि म्हणी. ६] शब्दशक्ती, रस आणि काव्यगुणांचा परिचय.

[२] व्याकरणाच्या अध्यापनाचे हेतू.
व्याकरणाचे तात्त्विक व व्यावहारिक स्वरूप.
व्याकरणाच्या अध्यापनाच्या पद्धती : अवगामी व उद्गामी.

[ई] <u>लेखन</u>

१] शुद्धलेखन विषयक नियम – अनुलेखन व श्रुतलेखन.
२] इयत्ता १० वी पर्यंतच्या अभ्यासक्रमातील विविध लेखन प्रकार उदा. निबंध-लेखन, कल्पनाविस्तार, पत्रलेखन, आकलन – अर्थग्रहण, सारांशलेखन

[३] विविध प्रकारच्या लेखनाच्या अध्यापनाची ठळक वैशिष्ट्ये

[४] लेखनातील चुका, सुधारणा आणि तपासणी.

[उ] <u>शैक्षणिक साहित्य</u>

मराठीच्या अध्यापनासाठी आधुनिक साधने आणि तंत्रे.

<u>विभाग तिसरा</u>.

नियोजन व मूल्यमापन

१] नियोजन – वार्षिक नियोजन, घटक नियोजन, पाठाचे नियोजन.
२] चाचणी – प्रश्नांचे प्रकार, त्यांची वैशिष्ट्ये व मर्यादा.
३] मूल्यमापनाची इतर साधने.
४] नैदानिक कसोट्या आणि उपचारात्मक अध्यापन

<u>विभाग चौथा</u>

प्रात्यक्षिक कार्य

१] घटक नियोजन व घटक चाचणी तयार करणे.
२] संविधान तक्ता तयार करून विविध प्रकारचे प्रश्न असलेली १०० गुणांची प्राविण्य कसोटी तयार करणे.

संदर्भ पुस्तके

मराठीचे अध्यापन – अकोलकर, पाटणकर.

मातृभाषेचे अध्यापन – चंद्रकुमार डांगे.

मराठीचे अध्यापन – स. बा. कुंडले.

मराठीचे अध्यापन व मूल्यमापन – लीला पाटील.

मराठी भाषा:उद्गम आणि विकास – कृ. पां. कुलकर्णी.

प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास – अ. ना. देशपांडे.

अर्वाचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास – अ. ना. देशपांडे.

प्रतिभा साधना – ना. सी. फडके.

सुगम मराठी व्याकरण लेखन – मो. रा. वाळंबे.

साहित्य साधना – ना. का. देशपांडे.

साहित्यविचार – भालचंद्र खांडेकर, गोविलकर.

xxxxxxxxxx

डी./